

Blaskó Béla

MAGYAR BÜNTETŐJOG

ÁLTALÁNOS RÉSZ

TANKÖNYV

Negyedik, átdolgozott és bővített kiadás

Rejtjel Kiadó
Budapest – Debrecen, 2010

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető	13
ELSŐ RÉSZ	
1. A BÜNTETŐJOG ÉS A BÜNTETŐJOG-TUDOMÁNY FOGALMA, TÖRTÉNETI VÁZLATA	17
1.1. A BÜNTETŐJOG KIALAKULÁSA ÉS FEJLŐDÉSE	17
1.1.1. A büntetőjog előtörténete	17
1.1.2. A büntetőjog kialakulása és fejlődése	21
1.1.3. A büntetőjog európai fejlődése	24
1.1.4. A büntetőjog hazai fejlődésének történelmi vázlata	39
1.1.4.1. A hazai büntetőjog-fejlődés kezdetei	39
1.1.4.2. Hazai jogegyesítési és kodifikációs kísérletek	46
1.1.4.3. A büntetőjog-fejlődésünk a kiegyezéstől a XX. század közepéig	57
1.2. A BÜNTETŐJOG FOGALMA ÉS FELADATA	66
1.3. A MAGYAR BÜNTETŐJOG ALAPELVEI	70
1.3.1. A törvényesség elve	70
1.3.2. A társadalom védelmének elve	73
1.3.3. A bűnfelelősség elve	74
1.3.4. A büntetőjogi felelősség differenciálásának elve	75
1.3.5. A korlátlan büntetőjogi beavatkozás tilalmának elve	76
1.4. A BÜNTETŐJOG-TUDOMÁNY FOGALMA ÉS TÖRTÉNETI FEJLŐDÉSE	77
1.4.1. A büntetőjog-tudomány fogalma	78
1.4.2. A büntetőjog-tudomány eszme-, gondolat- és tudománytörténeti előzményei	80
1.4.3. A büntetőjog-tudomány kialakulását befolyásoló tényezők	81
1.4.4. A büntetőjog-tudomány kialakulása és fejlődése.....	83
1.4.4.1. Az európai büntetőjog-tudomány kialakulása	83
1.4.4.2. A büntetőjog-tudomány hazai fejlődése.....	85
1.5. A BÜNTETŐJOGI FELELŐSSÉG FILOZÓFIAI ALAPJAIRÓL	89
MÁSODIK RÉSZ	
2. JOGSZABÁLYTAN	97
2.1. A BÜNTETŐJOGSZABÁLYOK RENDSZERE ÉS SZERKEZETE	97
2.1.1. A diszpozíció	103
2.1.1.1. A diszpozíciók szerkesztési módja (a diszpozíciók fajtái)	103
2.1.1.2. A diszpozíciók egymáshoz való viszonya	105
2.2. A BÜNTETŐJOG(SZABÁLY) FORRÁSAI	107

2.3. A BÜNTETŐ JOGSZABÁLY ÉRTELMEZÉSE	116
2.3.1. A büntető jogszabály értelmezésének alanyai	117
2.3.2. A büntető jogszabály értelmezésének módszerei	120
2.3.3. A büntetőjogszabály értelmezésének eredménye	123
2.4. A BÜNTETŐ TÖRVÉNY HATÁLYA	126
2.4.1. Az időbeli hatály	127
2.4.2. A területi hatály	132
2.4.3. A személyi hatály	133
2.4.4. Diplomáciai és nemzetközi jogon alapuló egyéb mentesség	135

HARMADIK RÉSZ

3. BŰNCSELEKMÉNYTAN	141
3.1. A BŰNCSELEKMÉNY FOGALMA	141
3.2. A TÁRSADALOMRA VESZÉLYESSÉG	142
3.3. A BÜNTETENDŐSÉG	147
3.4. A BŰNÖSSÉG	147
3.5. A BÜNTETT ÉS A VÉTSÉG	150
3.6. TÉNYÁLLÁSTAN	151
3.6.1. A tényállások fajtái	152
3.6.1.1. A történeti tényállás	152
3.6.1.2. A különös törvényi tényállás	152
3.6.1.3. Az általános törvényi tényállás, a tényállási elemek csoportosítása	153
3.6.2. Az általános törvényi tényállás tárgya	154
3.6.2.1. A jogi tárgy fogalma, fajtái	154
3.6.2.2. Az elkövetési tárgy	155
3.6.3. Az általános törvényi tényállás tárgyi oldala	157
3.6.3.1. Az elkövetési magatartás A tevés és a mulasztás	157
3.6.3.2. Az elkövetési magatartás objektív hatásiránya	160
3.6.3.3. A törvényi tényállások csoportosítása az elkövetési magatartások szerint	162
3.6.3.4. Az eredmény és okozati összefüggés	164
3.6.3.5. Az eredmény	164
3.6.3.6. Az elkövetési magatartások az eredmény tükrében	166
3.6.3.7. Az okozati összefüggés	167
3.6.3.8. Az elkövetés szituációjához tartozó ismérvek	168
3.6.4. A bűncselekmény alanya	169
3.6.4.1. Az általános alannyá válás feltételei	169
3.6.4.2. A speciális tettes (alany)	170
3.6.5. A bűncselekmény alanyi oldala	171
3.6.5.1. A bűnösséggel kapcsolatos nézetek alakulása az elmúlt évtizedekben	171
3.6.5.2. A bűnösség	179
3.6.5.2.1. A szándékosság	179
3.6.5.2.2. A gondatlanság	184
3.6.5.3. A minősítő eredményért való felelősség kérdése (szűkebb értelemben vett vegyes bűnösség)	188
3.6.5.4. A motívum és a célzat	190

NEGYEDIK RÉSZ

4. A BÜNTETŐJOGI FELELŐSÉGRE VONÁS AKADÁLYAI	193
4.1. A BÜNTETHETŐSÉGI AKADÁLYOK JOGI TERMÉSZETE	193
4.2. A BÜNTETHETŐSÉGET KIZÁRÓ OKOK	195
4.2.1. Az alannyá válást (beszámítást) kizáró okok	196
4.2.1.1. A gyermekkor	197
4.2.1.2. Kóros elmeállapot	198
4.2.1.3. Az ittas vagy bódult állapotban elkövetett bűncselekményekért való felelősség	205
4.2.1.4. A kényszer és a fenyegetés	213
4.2.2. A cselekmény társadalomra veszélyességét (jogellenességét) kizáró okok	217
4.2.2.1. A jogos védelem	218
4.2.2.2. A végszükség	236
4.2.2.3. Az előljáró parancsa	239
4.2.2.4. A cselekmény társadalomra veszélyességét kizáró egyéb okok	243
4.2.3. A bűnösséget kizáró okok	252
4.2.3.1. A ténybeli tévedés	253
4.2.3.2. A cselekmény társadalomra veszélyességében való tévedés	256
4.2.4. A büntethetőséget kizáró másodlagos akadályok	261
4.2.4.1. A magánindítvány hiánya	262
4.2.4.2. A kívánat hiánya	268
4.2.4.3. A „kizárólagos” feljelentési jog gyakorlásának a hiánya	269
4.2.5. A büntetőjogszabályban meghatározott egyéb kizáró okok	269
4.3. A BÜNTETHETŐSÉGET MEGSZÜNTETŐ OKOK	270
4.3.1. Az elkövető halála	271
4.3.2. A büntethetőség elévülése	271
4.3.3. A kegyelem	279
4.3.4. Tevékeny megbánás	280
4.3.5. A büntető jogszabályban meghatározott egyéb megszüntető okok	284

ÖTÖDIK RÉSZ

5. A BŰNCSELEKMÉNY MEGVALÓSULÁSI SZAKASZAI	287
5.1. A BŰNCSELEKMÉNY STÁDIUMAIRÓL ÁLTALÁBAN	287
5.1.1. A bűncselekmény elkövetésének elhatározása, az elkövetésre irányuló akarat kialakulása	289
5.1.2. Az előkészület	290
5.1.2.1. Az előkészület fogalmi elemei	292
5.1.2.2. A büntethetőséget megszüntető okok az előkészület körében	295
5.1.3. A kísérlet	301
5.1.3.1. A kísérlet fajtái	304
5.1.3.2. A kísérlet kizártságának esetei	308
5.1.3.3. A kísérlet büntetendősége	308
5.1.3.4. Az alkalmatlan kísérlet	310
5.1.3.5. büntethetőséget megszüntető okok kísérlet esetén	318
5.1.3.6. A maradékcselekményekért való felelősség	321
5.1.4. A befejezett bűncselekmény	323

HATODIK RÉSZ	
6. A BŰNCSELEKMÉNY ELKÖVETŐI	327
6.1 A BŰNCSELEKMÉNY ELKÖVETŐIRŐL ÁLTALÁBAN	327
6.2. A TETTESSÉG	328
6.2.1. A tettes (önálló, egyedüli tettes)	329
6.2.2. A közvetett tettség	330
6.2.3. A társtettség	335
6.3. A RÉSZESSÉG	340
6.3.1. A felbujtás	348
6.3.2. A bűnsegély	350
6.4. A TÁRSAS BŰNELKÖVETÉSI ALAKZATOK	355
6.5. A BŰNKAPCSOLATI ALAKZATOK	362

HETEDIK RÉSZ

7. A BŰNCSELEKMÉNYI EGYSÉG ÉS TÖBBSÉG. A HALMAZAT	365
7.1. AZ EGYSÉGRŐL, TÖBBSÉGRŐL ÉS A HALMAZATRÓL ÁLTALÁBAN	365
7.2. A BŰNCSELEKMÉNYI EGYSÉG	368
7.2.1. A természetes egység	368
7.2.2. A törvényi egység	372
7.2.2.1. A folytatólagos egység	372
7.2.2.2. Az összetett bűncselekmény	378
7.2.2.3. Az összefoglalt bűncselekmény	379
7.2.2.4. Az üzletszerű elkövetés	381
7.2.2.5. A több sértett esetén egységet teremtő rendelkezések	383
7.3. A BŰNHALMAZAT	383
7.3.1. A bűnhalmazat fajtái	384
7.3.1.1. Az alaki halmazat	384
7.3.1.2. Az anyagi halmazat	386
7.3.2. A látszólagos halmazat	387
7.3.2.1. A látszólagos alaki halmazat kiküszöbölése	388
7.3.2.2. A látszólagos anyagi halmazat kiküszöbölése	392

NYOLCADIK RÉSZ

8. JOGKÖVETKEZMÉNY-TAN	399
8.1. A BÜNTETÉS JOGALAPJA ÉS CÉLJA	400
8.2. A BÜNTETÉS CÉLJA A BTK. SZERINT	405
8.3. A HATÁLYOS SZANKCIÓRENDSZER JELLEMZŐI	407
8.4. A BÜNTETÉS FOGALMA	414
8.5. A BÜNTETÉSEK	417
8.5.1. A büntetési nemekről általában	417
8.5.1.1. A szabadságvesztés	419
8.5.1.2. A feltételes szabadságra bocsátás	423

8.5.1.3. A közérdekű munka	433
8.5.1.4. A pénzbüntetés	437
8.5.1.5. A foglalkozástól eltiltás	442
8.5.1.6. A járművezetéstől eltiltás	447
8.5.1.7. A kiutasítás	450
8.5.2. A mellékbüntetések	454
8.5.2.1. A közügyektől eltiltás	454
8.5.2.2. A kitiltás	457
8.5.3. A büntetés végrehajtását kizáró okok	458
8.5.3.1. Az elítélt halála	459
8.5.3.2. Az elévülés	459
8.5.3.3. A kegyelem	462
8.5.3.4. A törvényben meghatározott egyéb ok	463
8.6. AZ INTÉZKEDÉSEK	463
8.6.1. A megrovás	465
8.6.2. A próbára bocsátás	467
8.6.3. A kényszergyógykezelés	473
8.6.4. Az alkoholisták kényszergyógyítása	478
8.6.5. Az elkobzás	480
8.6.6. A vagyonekobzás	487
8.6.7. A pártfogó felügyelet	495
8.6.8. A jogi személlyel szemben alkalmazható intézkedések	501
8.7. A BÜNTETÉS KISZABÁSA	511
8.7.1. A büntetés kiszabásának elvei	511
8.7.2. A halmazati büntetés kiszabásának szabályai	517
8.7.3. A büntetés enyhítése	523
8.7.4. A büntetés kiszabása tárgyalásról lemondás esetén	526
8.7.5. A szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése, A szabadságvesztés végrehajtásának részbeni felfüggesztése	527
8.7.6. A szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésére és részbeni felfüggesztésére vonatkozó közös szabályok	530
8.7.7. Az összbüntetés	534
8.7.8. Az ismételt bünelkövetés	538
8.7.9. A bünszervezetben történő elkövetésre vonatkozó rendelkezések	547
8.7.10. Az előzetes fogva tartás és a házi őrizet beszámítása	551
8.8. MENTESÍTÉS A BÜNTETETT ELŐÉLETHEZ FÜZŐDŐ HÁTRÁNYOK ALÓL	553
8.8.1. A törvényi mentesítés	556
8.8.2. A bírósági mentesítés	557
8.8.3. A mentesítés egységessége	558
8.8.4. A kegyelmi mentesítés	558

KILENCEDIK RÉSZ

9. A FIATALKORÚAKRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK	563
9.1. A FIATALKORÚAKRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK MAGYARÁZATA	563

9.1.1. Tevékeny megbánás	566
9.1.2. A büntetés és intézkedés alkalmazása	567
9.1.3. A büntetések	568
9.1.3.1. A szabadságvesztés	569
9.1.3.2. A közérdekű munka	571
9.1.3.3. A pénzbüntetés	572
9.1.4. A mellékbüntetések	572
9.1.4.1. A közügyektől eltiltás	572
9.1.4.2. A kitiltás	573
9.1.5. Az intézkedések	573
9.1.5.1. A próbára bocsátás	573
9.1.5.2. A javítóintézeti nevelés	574
9.1.5.3. A pártfogó felügyelet	576
9.1.6. Halmazati és összbüntetés	576
9.1.6.1. Egységes intézkedés	577
9.1.6.2. Az előzetes fogvatartás beszámítása	578
9.1.7. Mentésítés a büntetett előélethez fűződő hátrányok alól	578

TIZEDIK RÉSZ

10. A KATONÁKRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK	581
10.1. AZ ELKÖVETŐK	582
10.2. MÁS ÁLLAM KATONÁJA ELLEN ELKÖVETETT BŰNCSELEKMÉNY	584
10.3. A KATONÁKRA VONATKOZÓ SPECIÁLIS BÜNTETHETŐSÉGI AKADÁLYOK	586
10.4. BÜNTETHETŐSÉGET MEGSZÜNTETŐ OK	587
10.5. A BÜNTETÉSEK	587
10.5.1. A szabadságvesztés végrehajtása katonai fogdában	588
10.5.2. Az összbüntetés	588
10.5.3. A közérdekű munka alkalmazásának kizárása	589
10.6. A KATONAI BÜNTETÉSEK	589
10.6.1. A lefokozás	590
10.6.2. A szolgálati viszony megszüntetése	590
10.7. A KATONAI MELLÉKBÜNTETÉSEK	591
10.7.1. Rendfokozatban visszavetés	591
10.7.2. A várakozási idő meghosszabbítása	591
10.8. MENTESÍTÉS A BÜNTETETT ELŐÉLETHEZ FŰZŐDŐ HÁTRÁNYOK ALÓL	592

TIZENEGYEDIK RÉSZ

11. A BÜNTETŐJOG NEMZETKÖZI VONATKOZÁSAI	597
11.1. A NEMZETKÖZI BŰNÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉS	600
11.1.1. A nemzetközi bűnügyi együttműködés alapjai	600
11.1.2. A nemzetközi bűnügyi jogsegély	604

11.1.2.1. Kiadatás Magyarországról	607
11.1.2.2. Külföldi állam megkeresése kiadatás iránt	609
11.1.2.3. A büntetőeljárás átadása	610
11.1.2.4. A büntetőeljárás átvétele	611
11.1.2.5. Feljelentés külföldi államnál	612
11.1.2.6. Külföldi ítélet érvényének elismerése	612
11.1.2.7. Külföldi bíróság által kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának átvétele	614
11.1.2.8. Magyar bíróság által kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának átadása	616
11.1.2.9. Külföldi bíróság által elrendelt szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtásának átvétele és magyar bíróság által elrendelt szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtásának átadása	617
11.1.2.10. A vagyonekobzás vagy az elkobzás végrehajtásának átvétele	617
11.1.2.11. A vagyonekobzás vagy az elkobzás végrehajtásának átadása	618
11.1.2.12. Eljárási jogsegély nyújtása külföldi hatóság részére	618
11.1.2.13. Külföldi hatóság megkeresése eljárási jogsegély iránt	619
11.1.2.14. A bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről (2002. évi LIV. törvény)	619
11.2. A NEMZETKÖZI BÜNTETŐJOG, A NEMZETKÖZI BŰNCSELEKMÉNY	620
11.3. A NEMZETKÖZI BÜNTETŐ BÍRÓSÁGOK	623
11.4. AZ EURÓPAI UNIÓS BŰNÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉS KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A 2003. ÉVI CXXX. TÖRVÉNYRE ÉS A LISSZABONI SZERZŐDÉSRE	627
 TIZENKETTEDIK RÉSZ	
12. AZ ÉRTELMEZŐ RENDELKEZÉSEK	639
12.1. A BTK. ÁLTALÁNOS RÉSZÉNEK IX. FEJEZETÉBEN ÍRT ÉRTELMEZŐ RENDELKEZÉSEK	639
12.2. A BTK. KÜLÖNÖS RÉSZÉBEN ÍRT NEVEZETESEBB ÉRTELMEZŐ RENDELKEZÉSEK	644
12.3. AZ 1979. ÉVI 5. TÖRVÉNYEREJŰ RENDELET (A BÜNTETŐ TÖRVÉNYKÖNYVRŐL SZÓLÓ 1978. ÉVI IV. TÖRVÉNY HATÁLYBALÉPÉSÉRŐL ÉS VÉGREHAJTÁSÁRÓL) III. FEJEZETÉBEN ÍRT ÉRTELMEZŐ RENDELKEZÉSEK	648
 TIZENHARMADIK RÉSZ	
13. TÁBLÁZATOK	653
Az általános törvényi tényállás rendszere	655
Az általános törvényi tényállás tárgya	656
Az általános törvényi tényállás tárgyi oldala	657
Az eredmény	658
A törvényi tényállások osztályozása az elkövetési magatartások szerint	659

Az általános törvényi tényállás szubjektív elemei	660
A minősítő eredményért való büntetőjogi felelősség (BTK. 15 §)	661
A bűncselekmények osztályozása	662
A büntetethezéségi akadályok jogi természete	663
A büntetethezéséget kizáró okok I.	664
A büntetethezéséget kizáró okok II.	665
A büntetethezéséget megszüntető okok	666
A beszámítási képeességet kizáró, illetve korlátozó belső okok	667
Elmebetegségben vagy pathológiás részeg állapotban elkövetett cselekményért való felelősség	668
Gyengeelméjűségben elkövetett bűncselekményekért való felelősség	669
Tudatzavarban szenvedőnek a bűncselekményért való felelőssége	670
Ittas állapotban elkövetett bűncselekményekért való felelősség	671
A tévedés fajtái	672
IRODALOM	673